

שו"ת מנחת יצחק חלק א סימן קכט

גר שנמול על ידי רופא גוי וצריך לחזור ולהטיף דם ברית, אם צריך שיהיה ביום ובשלושה.

בירור איזה ספקות בדיני גרות

ב"ה, אור ליום ה' שמות כ"א טבת תשי"ג לפ"ק

לרב גדול אחד

אחדש"ה כמשפט, עיינתי כעת בדברי תורתו, הנה כת"ה מסתפק הלכה למעשה, בגר שנמול מרופא עכו"ם שצריך הטפת דם ברית, אם צריך הטפת דם ברית דוקא ביום ובשלושה, כמו כל מילת גר שכתב המחבר (בסימן רס"ח סעי' ג') דכל עניני הגר דהיינו בין המילה ובין הטבילה צריך להיות ביום ובפני שלושה, עכ"ד.

(א) הנה מה שנוגע לביום לדעתי אין כאן ספק, אלא פשיטא שצריך ביום דוקא, דכן איתא בפירוש במסכת יבמות (ע"ב ע"א) דפליגי ת"ק וראב"ש, בגר שנתגייר כשהוא מהול דת"ק ס"ל דאין נמול אלא ביום, והיינו הטפת דם ברית, כפי' רש"י שם, ועיין תוס' שם (דף מ"ו ע"ב) דמזה מקור לדברי ה"ג דפסק דגר שנתגייר כשהוא מהול צריך להטיף דם ברית עיי"ש, והלכה כת"ק כמבואר ברמב"ם (פ"א מה' מילה הלכה ז' ח') ובש"ע (רס"י רס"ב). (ב) אמנם מה שנוגע לענין שלושה, אינו מבואר בהדיא, ומשמעות הפוסקים דהטפת דם יש לו כל דין מילה, למאן דסבירא ליה דצריך הטפת דם, וכמו שכתב הרמב"ם (בפרק י"ד מה' א"ב ה"ה) וז"ל ואם קיבל וכו' מלין אותו מיד, ואם היה מהול מטיפין ממנו דם ברית וכו', ואחר כך מטבילין אותו, עכ"ל, ומדכליינהו אהדדי שמע מינה דחד דינא להו, לענין מילה ואחר כך טבילה, והה"ד לענין שלושה למאן דמצריך במילה, אכן י"ל דתליא בפלוגתת התנאים, דמדברי ר"י ביבמות (דף מ"ו ע"ב) במי שבא ואמר מלתי ולא טבלתי דאמר ר"י דאין מטבילין, דר' יוסי תרתי בעי (וזה יסוד העיקר לדברי הבה"ג דאף כשהוא מהול קודם שנתגייר צריך להטיף דם ברית), משמע דהטפת דם ברית מעכבת בי, וכמ"ש הרש"ש שם, אבל מדברי התנאי הנ"ל דפליגו לענין גר שנתגייר כשהוא מהול, אם נמול ביום, ולא פליגו לענין אם לא היה מהול, אף דלא נקרא מילה בזמנה, כתב הרש"ש שם (בדף ע"ב) דבזה לכ"ע אינו נמול אלא ביום, דמילתו מכניסו לברית, וכמו דאין מטבילין גר בלילה משום דמשפט כתיב בי' וכמ"ש בש"ע (סימן רס"ח הנ"ל), אבל כשהוא מהול הטפת דם אינו אלא למצוה בעלמא, כמו קטן שנולד מהול (בר"א דמילה דף קל"ה), לכן ס"ל לר"א בר"ש דנימול אף בלילה עיי"ש, וש"מ מזה דס"ל להני תנאי דגר שנתגייר אין הטפת דם ברית מעכבת, ואם כן יש לומר דאף לת"ק דראב"ש, דס"ל דנמול ביום, הוא דוקא משום מילה, כמו בכל מילה שלא בזמנה, אבל שלושה א"צ, כיון דל"ה אלא למצוה בעלמא ולר"י דס"ל דמעכבת, י"ל דצריך שלושה גם כן, אבל באמת התוס' (דף מ"ו ע"ב ד"ה דר' יוסי) מחו להו בחד מחתא דברי ר' יוסי ותנאי דהתם, ומשמע לכ"ע מעכבת, וכבר העיר בזה הרש"ש שם, וכיון שמשמעות הפוסקים גם כן הכי ממילא לדינא לכתחילה בודאי צריך שלושה בהטפת דם ברית, אבל בדיעבד גם במילה עצמה הרבה מקילים, ובהטפת דם ברית נוסף דלהרבה פוסקים אין צריך כלל הטפת דם ברית, ובודאי יש לצרף גם כן הא די"ל דהוי רק למצוה בעלמא כנ"ל.

(ג) נסתפק כת"ה, אם הביאה האם את בנה להתגייר תוך שמנה, אם סגי התם בטבילה לחוד, או צריך נמי מילה תוך שמנה לעשות אותו לגר, הנה גם בזה אין ספק כמו שהביא בעצמו מש"ס דמס' שבת (דף קל"ה) דאין כאן דין שמיני עיי"ש, אמנם עדיין יש מקום לספיקתו ביליד בית לדברי הת"ק דר"ח (במסכת שבת שם), דס"ל אף בילדה ואחר כך הטבילה נמול לח', והגם דאין מפורש שם אם בעי טבילה גם כן, מכל מקום כתב בת' ביי"צ א"ע (סי' ל"א אות י"ג) די"ל דצריך אחר כך טבילה לשם עבד עיי"ש, ובזה יש לחקור אם טבילה תוך שמנה,

מהני לעשות אותו עבד, כיון דעדיין אינו ראוי למילה, וראיתי בת' מהר"מ שיק (חיו"ד סי' רמ"ז באמצע התשובה ד"ה או) דפשיטא ליה דעובר, כל זמן שהוא במעי אמו, וכשנולד תוך ח' כל זמן שאינו ראוי למילה, דין א' להם לענין גרות עיי"ש.

(ד) העיר על דברת התוספות בפסחים (דף ז' ע"ב), שכתבו (בד"ה לא סגי), דהמל גרים מברך למול את הגרים, שהמברך חייב למול כמו אב המל, ובזה הקשה דמאי מצוה איכא למול גר וכו', לא הבנתי דבודאי איכא מצוה בגר צדק, כדאיתא ביבמות (מ"ז ע"ב) קיבל מלין אותו מיד, מאי טעמא שהויי מצוה לא משהינן, אף על גב דאמרינן שם מתחילה דאם פריש נפרש, הוא משום דדלמא אין כוונתו לשמים, ומהאי טעמא קשים גרים לישראל כספחת, אבל בודאי אם כוונתו לשמים איכא מצוה, ועיין באה"ג (סעי' ה) דכתב דמילת הגר מוטלת עכ"ל, וזה כוונת הגליון מהרש"א (ביו"ד סי' רס"ח שם), ועיין בלשון הרמב"ם (פי"ג מהא"ב הי"ד) שכתב המצוה הנכונה וכו' היינו ששניהם מצוה, אם כוונתם לשמים מצוה לקבלם, ואם אין כוונתם לשמים מצוה לרחקם.

(ה) מה שהביא מת' הרדב"ז (סי' תל"ד) הובא בפ"ת (סי' רס"ח) דגר צריך לומר שהחיינו לאחר הטבילה, מק"ו, דמה על מצוה אחת מחויב לומר שהחיינו גר שקיבל עליו תרי"ג מצוות על אחת כמה וכמה, ובזה שאל אם נוהגין כן כדברי הרדב"ז, הנה בעיקר דברי הרדב"ז יש להביא ממס' מנחות (דף ע"ה ע"ב) היה עומד ומקריב מנחות בירושלים, אומר ברוך שהחיינו וקימנו, ופי' רש"י כגון שלא הקריב כהן זה עדיין מנחה מימיו, ומזה למד הרוקח בשם ריב"ק שפירא הובא בש"ך (יו"ד סי' כ"ח ס"ק ה'), שכל מצוה שעל האדם לעשות ולא עשאה, ומתחנך לכתחילה, צריך לברך שהחיינו עיי"ש, אמנם הרבו להקשות על זה מכמה מקומות, ובזה כתב הח"ס בתשובה (או"ח סימן נ"ה) דנ"ל הכרעת ספר פ"ת ביו"ד שם, שכל מי שמתחנך תחילה לחיוב מצוה יברך, לא כמ"ש רוקח שעל כל מצוה מברך בחינוכה, אלא הנכנס לחיוב מצוות, וע"כ יברך כל בר מצוה בתחילת הנחת תפילין על כל מצות שעתידי לעשות כל ימיו וכו' עיי"ש, וזה י"ל גם סברת הרדב"ז בגר, כיון שנכנס לחיוב מצות מברך שהחיינו, אמנם חוששני בגרים שבזמה"ז משום ישאל אם יאמר דיין האמת, ובה"ב (סי' ח' ט') הביא מה שאי' בס' הלק"ט (ח"א סי' ח'), כששאלו את פי הרב אור שרגא ז"ל, אם הנושא אשה יאמר שהחיינו, אמר הו"ל לישאל אם יאמר דיין האמת, ובה"ב (סי' ח' ט') הביא מדברי ספר חסידים, בא' שהוכרח לישא אשה שאינה הגונה, שמברך ב', הטו"מ על הממון, ודיין אמת על הלקח דבר שאינו הגון, עיי"ש, וכן בנד"ד אם אין כוונתו לשמים גרע לו בזה כאמרם קודם שבאת למדה זו כו'.